

Розділ 1 ОДИНАК

Кажуть, книги самі знаходять своїх читачів, але іноді потрібен хтось, хто вкаже їм шлях. Так сталося й цього серпневого дня в книжковій крамниці під назвою «Біля міської брами». Щоправда, міська брама, чи то пак її залишки, які більшість містян уважали зухвалим витвором мистецтва, розташовувалась за добрих три квартали звідси.

Книгарня була старою. Вона добудовувалася й росла протягом кількох епох. Цегляна кладка з завитками та гіпсовою ліпниною межувала з невігядливими прямими кутами. Єдність старого й нового, грайливого й стриманого окреслювала не лише зовнішній вигляд будівлі, але й усе її наповнення. Червоні пластикові підставки з DVD та компакт-дисками розташовувалися поруч із матовими металевими стелажми з мангою, а ті водночас прилягали до полірованих скляних вітрин, де стояли глобуси, та вишуканих дерев'яних книжкових полиць. В асортименті також були настільні ігри, канцелярське приладдя, чай, а віднедавна навіть шоколад. У кімнаті, схожій на лабіринт, царював масивний темний прилавок, який співробітники прозвали вівтарем. Вигляд він мав такий, ніби був родом з епохи бароко. Спереду прилавок прикрашала різьблена картинка з сільського життя, на якій мисливський загін на розкішних конях у супроводі гончих гнався за стадом диких кабанів.

Щойно в книжковій крамниці пролунало запитання, заради якого й існують ці крамниці: чи не могли б ви порадити мені хорошу книгу?

Урсель Шефер, яка поставила це запитання, чудово знала, що робить книгу хорошою. По-перше, хороша книга настільки захоплива, що вона б читала її в ліжку, допоки очі самі не заплющуються. По-друге, така книга змусить її заплакати щонайменше в трьох, ба навіть у чотирьох місцях. По-третє, у ній не менше як триста сторінок, але й не більше ніж триста вісімдесят. По-четверте, жодних зелених обкладинок. Книгам у зелених обкладинках довіряти не можна. Цьому її навчив гіркий досвід.

— Залюбки, — відповіла Сабіна Грuber, яка вже три роки поспіль керувала книгарнею біля міської брами. — Що ви любляете читати?

Урсель Шефер не хотіла відповідати. Їй хотілося, аби Сабіна Грuber як продавчиня книг, що повинна володіти даром ясновидіння, сама знала відповідь.

— Назвіть мені всього три слова, і я пошукаю те, що вам підійде. Коханння? Південна Англія? Захопливе читиво? Так?

— Можливо, пан Колльгофф тут? — запитала Урсель Шефер трохи схвильовано. — Він завжди знає, що мені подобається. Він завжди знає, що *всім* подобається.

— Ні, на жаль, його сьогодні немає. Пан Колльгофф працює в нас лише час від часу.

— Дуже шкода...

— Отже, я для вас дещо маю. Це сімейний роман, події якого розгортаються в Корнволлі. Погляньте, на

обкладинці — чарівний сімейний маєток із розкішним парком довкола.

— Та ж вона зелена, — сказала Урсель Шефер і докірливо поглянула на Сабіну Грuber. — Яскраво-зелена!

— Так, адже в оповіді йдеться про прекрасний парк графа Дарнборо. Відгуки лише позитивні!

Важкі вхідні двері прочинилися, й мідний дзвіночок над ними тоненько задзеленчав. Карл Колльгофф склав свою парасольку, звичним рухом струсонув її й помістив на підставку. Його погляд ковзав по книжковій крамниці — її він уважав рідною домівкою. Чоловік, почуваячись колекціонером мушель на пляжі, шукав новенькі книги, що мали відправитися до його покупців. Він відразу примітив декілька знахідок, які тільки й чекали, щоб їх підібрали й звільнили від зернистого піску. Проте, коли він помітив Урсель Шефер, книги одразу ж стали неважливими.

Її усмішка зігріла його. Вона усміхалася так, ніби він був сумішшю всіх тих привабливих чоловіків, у яких вона закохувалася, читаючи книги, рекомендовані Карлом усі ці роки. І все ж Карл не був схожий на жодного з них.

Колись у Карла був невеличкий живіт, але з роками він щез, як і волосся на голові. Так, ніби вони разом змовилися залишити його назавжди. Нині, у сімдесят два роки, він зовсім схуд, але все ще носив старий одяг, який був йому завеликий. Його колишній начальник казав, що це від того, що тепер він харчується лише словами зі своїх книжок, а вуглеводів у них мало. «Зате багато сенсу», — повсякчас відповідав Карл.

Він завжди носив грубі важкі черевики з такої товстезної чорної шкіри й з такими міцними підошвами, що вистачило б аж на ціле людське життя. Пара хороших шкарпеток — це теж важливо. А поверх — оливково-зелений комбінезон і куртка з коміром того самого кольору.

Він завжди надівав капелюх — рибальську кепку з невеликим козирком, аби захистити очі від дощу та яскравого сонячного проміння. Навіть у приміщенні не знімав її, хіба коли спав. Без неї він почувався попросту роздягненим.

Не можна було зустріти його й без окулярів, оправу яких він купив в антикварній крамниці десятки років тому. За ними ховалися розумні очі Карла, які завжди мали такий вигляд, ніби він занадто довго читав у напівтемряві.

— Пані Шефер, як приємно вас бачити, — промовив він і подався назустріч Урсель, яка водночас покрокувала до нього, у такий спосіб віддаляючись від Сабіни Грuber. — Чи можу я запропонувати вам книгу, що прикрасить вашу приліжкову тумбочку?

— Попередня мені страшенно сподобалась! Особливо, коли вони в кінці подивилися одне одному у вічі. Поцілунок був би ще прекраснішим, аби закріпити фінал. Але в цьому випадку я задовільнюся й поглядом.

— Він був навіть напруженішим, ніж поцілунок. Знаєте, бувають такі погляди.

— Не тоді, коли цілую я! — сказала Урсель Шефер. І видалася собі цієї миті жакливою неотесою, що з нею траплялося вкрай рідко.

— Ця книга, — Карл схопив одну зі стосу біля каси, — чекала на вас, відколи її розпакували. Дія відбувається в Провансі, і кожне слово в ній пахне лавандою.

— Бордово-червоні книги — найкращі! А вона закінчується поцілуноком?

— Хіба ж я коли-небудь розповідаю таке?

— Ні! — вона зиркнула на нього поглядом, сповненим докору, але книгу все ж із рук вихопила.

Авжеж, Карл нізащо б не порадив їй роман без щасливого фіналу. Але йому не хотілося позбавляти її такої трепетної інтриги: а раптом цього разу все буде інакше?

— Яка ж я рада, що існують книги! — сказала вона. — Сподіваюся, так буде завжди! Життя змінюється так швидко й різуче. Тепер усі платять пластиком, а коли я на касі починаю шукати дрібняки, на мене дивляться так дивно!

— Писане слово буде завжди, пані Шефер. А книгодрукування — найкращий спосіб збереження думок та історій. Так вони можуть жити впродовж століть.

Карл Колльгофф попрощався з Урсель теплою усмішкою.

Крізь двері, обклеєні рекламними плакатами, він увійшов до кімнати, яка слугувала водночас офісом і складом книгарні. Письмовий стіл був заставлений стосами книг, старий комп'ютерний монітор — обліплений жовтими папірцями з нотатками, а великий річний календар на стіні ряснів червоними помітками.

Його книги, як і завжди, стояли в чорній пластиковій коробці в найтемнішому кутку кімнати. Раніше її місце було на столі, але відтоді, як Сабіна перейняла

у свої руки керівництво батьковою книгарнею, коробка день за днем потроху перекочувувала в найвіддаленіший кут. Водночас вона втрачала дедалі більше свого вмісту. Людей, яким він мав передавати книги, залишилося небагато. І з кожним роком їх ставало все менше.

— Добридень, пане Колльгоффе! Скажіть, якої ви думки про гру? Там же й близько не було пенальті! І цей суддя! Я ще досі роздратований через нього.

Леон, новий студент-практикант, вийшов із маленького службового туалету, а з ним — сигаретний дим. Усі знали напевне, що ставити Карлові таке запитання — абсолютне безглуздя. Бо ж Карл ані новин не дивився, ані радіо не слухав, ані газет не читав. Він жив, як сам зізнавався, наче під скляним ковпаком. Карл прийняв таке рішення свідомо. Усі ці новини про некомпетентних правителів, танення полярних льодовиків та страждання біженців засмучували його сильніше, аніж будь-яка сімейна трагедія з книжки. Це був такий спосіб самозахисту, нехай навіть його світ відтоді почав звужуватися, налічуючи не більше двох квадратних кілометрів. — Чи знаєте ви чудову футбольну книжку Джей Ел Карра? — поцікавився Карл, замість того щоб стати на бік стажера в арбітражному питанні.

— Там йдеться про наш футбольний клуб?

— Ні, про «Стіпл Сіндербі Вондерерс».

— Не чув про нього. Та й книги я все одно не читаю. Тільки коли доводиться. Тобто — у школі. Бо вважаю за краще просто переглянути фільм.

Він посміхнувся, ніби таким чином майстерно обводив навколо пальця вчителів замість себе.

— Чому ж тоді ти проходиш стажування тут?

— Моя сестра вчинила так само три роки тому. Ми живемо зовсім близько, за рогом, і не треба далеко ходити.

Він не сказав, що ті, хто не знайшов місця для практики, були змушені допомагати двірникові аж два тижні. І двірник використовував цей час, аби відплатити практикантам від імені всього шкільного колективу за всі обписані стіни, приклеєні до парт жуйки й крихти від бутербродів принизливою роботою.

— А твоя сестра читає книги?

— Після того, як побувала тут, так. Але зі мною такого точно не станеться!

Карл усміхнувся. Він знав, чому сестра Леона почала читати. Його колишній шеф Густав Грубер, який тепер мешкав у будинку для літніх людей «Мюнстерблік», знав достеменно, як потрібно поводитися з такими неохочими до читання, як Леон та його сестра. Він доручав їм протирати вітальні листівки, загорнені в пластик. Практикантам швидко набридало таке заняття, і з відчаю вони бралися до книжок, які Густав завбачливо залишав неподалік. Густав Грубер змусив їх усіх змінити свою думку. Він і з дітьми чудово ладнав, на відміну від Карла, який уважав їх чужорідними, дивакуватими істотами. У нього так було ще змалечку. І що далі відлітало дитинство, то більш чужими та дивними вони йому здавалися.

Сестру Леона стариган Грубер захопив до читання романом, у якому дівчина закохується у вампіра. Леонові ж, у тілі якого, очевидно, вирував пубертат, підсунув би книжку з гарненькою дівчинкою-підлітком на обкладинці й невеликою кількістю сторінок.